

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ

T.C.
BAŞBAKANLIK
ATATÜRK KÜLTÜR, DİL VE TARİH YÜKSEK KURUMU
TÜRK TARİH KURUMU

ON THE 100th ANNIVERSARY

I. DÜNYA SAVAŞI'NIN HUKUKİ ve TARİHİ YÖNLERİ ULUSLARARASI SEMPOZYUMU THE INTERNATIONAL SYMPOSIUM ON JUDICIAL AND HISTORICAL ASPECTS OF WORLD WAR I

(Alman-Fransız Penceresi)
(German-French Perspective)

PROGRAM - PROGRAMME
&
ÖZET KİTAPÇIĞI - ABSTRACTS

İSTANBUL

6-9 ARALIK / DECEMBER / 2017 Ziraat Bankası'nın katkılarıyla

Doç. Dr. Öğ. Alb. Hüsnü ÖZLÜ
(MİLLÎ Savunma Üniversitesi)

Birinci Dünya Savaşı'nda Çanakkale Muharebeleri'nde Fransızların Anadolu'ya Geçme Girişimi ve Kumkale Savunması

Birinci Dünya Savaşı'nda Çanakkale Boğazını geçmek amacıyla 18 Mart 1915 tarihinde taarruza başlayan müttefik donanması yenilgiye uğramış ve umudunu kara savaşlarına bağlamıştır. 25 Nisan 1915 tarihinde başlayan Kumkale, Seddülbahir ve Arburnu bölgelerine yapılan çıkarma hareketi ile Çanakkale Cephesi'nde savaşın en kanlı günleri yaşanmıştır. Bu çıkarma hareketi ve muharebeler içerisinde Kumkale Muharebeleri önemli bir yer tutmaktadır. Fransızlar, Seddülbahir çıkarmasına yardımcı olmak ve Türk ordusunda yer alan 15'inci Kolordu birliklerinin Gelibolu yarımadasına takviye birlikler göndermesine engel olmak amacıyla bu çıkarma hareketine girişmişlerdir.

Fransız filosunun 25 Nisan 1915 tarihinde başlattığı bu amfibi çıkarma hareketine karşı, Kumkale Muharebeleri 15'inci Kolordu birlikleri tarafından yapılmış ve Anadolu yakasının savunması başarıyla sonuçlanmıştır.

Bu bildiride; Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Daire Başkanlığı Arşivinde yer alan belgeler ışığında Fransız ordusunun Çanakkale'de Anadolu'ya çıkma girişimleri ile Türk ordusunun savunma planları ve savaşa ait hareket planlarının analizi yapılarak, Kumkale Muharebelerinin Çanakkale Muharebeleri içerisindeki önemi ortaya konulacaktır.

Anahatlar Kelimeler: Birinci Dünya Savaşı, Çanakkale Cephesi, Kumkale Muharebeleri, 15'inci Kolordu, Fransız Filosu.

Doç. Dr. Ahmet OĞUZ
(Neşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi)

Birinci Dünya Savaşından Önce Çanakkale Ve İstanbul Boğazının Savunması İçin Yapılan Çalışmalar

Osmanlı Devleti'nin özellikle XIX. Yüzyılın ikinci yarısından sonra boğazlar yoluyla ciddi tehditler almaya başlamıştır. Bu tehditlerin etkili hale gelmesinde gemi teknolojinin ilerlemesi ve savaş sanatının denizleri ön plana çıkarması da etkili olmuştur. Bu sebeple Çanakkale ve İstanbul Boğazları yoluyla gelebilecek saldırıların aynı şiddetle karşılanması zarureti ortaya çıkmıştır.

Osmanlı başkentini İstanbul'a en kısa yoldan ulaşacak yerler Çanakkale ve İstanbul Boğazlarıydı. Özellikle Çanakkale Boğazı'nı dünyaya açılan kapı gibi değerlendirecek olursak gücüne ve donanmasına güvenen her devlet bu kapıyı zorlamıştır. Büyük Avrupa Devletleri örneğinde olduğu gibi Yunanistan dahi Balkan Savaşları sırasında buna teşebbüs etmiştir.

Osmanlı devlet adamları da boğazların ileriki tarihlerde daha büyük bir önem arz edeceğini öngörmüşlerdir. Sultan Abdülaziz ve özellikle de büyük devletlerin arasındaki güç dengesinin seyrine göre Sultan Abdülhamit döneminde Çanakkale Boğazı'nın savunmasına itina gösterilmiştir.

Özellikle Kırmı Harbinden başlamak üzere aralıklarla boğazların savunması için dışardan uzmanlar getirilmiş, verilen raporlar doğrultusunda da tedbirler alınmış görülmüştür. Örneğin 10 Ağustos 1879 tarihinde Çanakkale ve İstanbul Boğazlarının savunmasını güçlendirilmesi için padişaha bir rapor sunulmuş ve gerekçelerin yapılması ile birlikte emredilmiştir. Buna göre Sultanıye Kalesindeki küçük toprak yerine daha etkili büyük toprakların döktülmesi, askerlerin kalacağı sakf adı verilen damların güçlendirilmesi gibi tedbirlerin alınması Tophane-i Amire vasıtasıyla yapılması istenmiştir.

Boğazların savunmasında etkili olan ve Osmanlı Devleti tarafından kullanılan bir başka silah da mayındır. Avrupa'da 1880'lerde geliştirilen mayın, hemen akabinde Çanakkale Boğazının savunması için de kullanılmaya başlanmıştır. Almanlardan 1883 tarihinde "Yatıhd?" adlı torpido/mayın alınmış ve Çanakkale Boğazında ilk denemeleri yapılmıştır. Yine aynı yıllarda İngilizlerden de mayın alınmış ve İshme-i Cedide adı verilen gemiyle denemeler yapılmıştır.

Sonuç olarak Osmanlı Devleti'nin Birinci Dünya Savaşında Çanakkale Cephesinde başarılı olmasının ardında önceki dönemlerde yapılan hazırlıkların ne derece önemli olduğu tartışılmaktadır. Savaş teknolojisindeki gelişmeleri takip eden Osmanlı yönetimi yaptığı hazırlıklarla Çanakkale Cephesinde Birinci Dünya Savaşı'na başarıyla çıkmıştır.

Doç. Dr. Ahmet OĞUZ
(Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi)

Birinci Dünya Savaşından Önce Çanakkale Ve İstanbul Boğazının Savunması İçin Yapılan Çalışmalar

Osmanlı Devleti'nin özellikle XIX. Yüzyılın ikinci yarısından sonra boğazlar yoluyla ciddi tehditler almaya başlamıştır. Bu tehditlerin etkili hale gelmesinde gemi tekniğinin ilerlemesi ve savaş sanatının denizleri ön plana çıkarması da etkili olmuştur. Bu sebeple Çanakkale ve İstanbul Boğazları yoluyla gelebilecek saldırıların aynı şiddetle karşılanması zarureti ortaya çıkmıştır.

Osmanlı başkenti İstanbul'a en kısa yoldan ulaşacak yerler Çanakkale ve İstanbul Boğazları'ydı. Özellikle Çanakkale Boğazı'nı dünyaya açılan kapı gibi değerlendirecek olursak gücüne ve donanmasına güvenen her devlet bu kapıyı zorlamıştır. Büyük Avrupa Devletleri örneğinde olduğu gibi Yunanistan dahi Balkan Savaşları sırasında buna teşebbüs etmiştir.

Osmanlı devlet adamları da boğazların ileriki tarihlerde daha büyük bir önem arz edeceğini öngörmüşlerdir. Sultan Abdülaziz ve özellikle de büyük devletlerin arasındaki güç dengesinin seyrine göre Sultan Abdülhamit döneminde Çanakkale Boğazı'nın savunmasına itin gösterilmiştir.

Özellikle Kırım Harbinden başlamak üzere aralıklarla boğazların savunması için dışarıdan uzmanlar getirilmiş, verilen raporlar doğrultusunda da tedbirler alındığı görülmüştür. Örneğin 10 Ağustos 1879 tarihinde Çanakkale ve İstanbul Boğazlarının savunmasının güçlendirilmesi için padişaha bir rapor sunulmuş ve gerekenlerin yapılması ivedilikle emredilmiştir. Buna göre Sultaniye Kalesindeki küçük toplar yerine daha etkili büyük topların dökülmesi, askerlerin kalacağı sakf adı verilen damların güçlendirilmesi gibi tedbirlerin alınması Tophane-i Amire vasıtasıyla yapılması istenmiştir.

Boğazların savunmasında etkili olan ve Osmanlı Devleti tarafından kullanılan bir başka silah da mayındır. Avrupa'da 1880'lerde geliştirilen mayın, hemen akabinde Çanakkale Boğazının savunması için de kullanılmaya başlanmıştır. Almanlardan 1883 tarihinde "Vatihud?" adlı torpido/mayın alınmış ve Çanakkale Boğazında ilk denemeleri yapılmıştır. Yine aynı yıllarda İngilizlerden de mayın alınmış ve İslime-i Cedide adı verilen gemiyle denemeler yapılmıştır.

Sonuç olarak Osmanlı Devleti'nin Birinci Dünya savaşında Çanakkale Cephesinde başarılı olmasının ardında önceki dönemlerde yapılan hazırlıkların ne derece önemli olduğu anlaşılmaktadır. Savaş teknolojisindeki gelişmeleri takip eden Osmanlı yönetimi yaptığı hazırlıklarla Çanakkale Cephesinde Birinci Dünya Savaşı ve sonrasında yön vermiştir.